

SOČA

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

„Kmetovalec“ za naročnike Soče Vse l. f. 2.—Pol leta f. 1. Za nenaročnike: Vse leto f. 3.—Pol leta f. 1.60

Pri oznanilih in ravno tako pri „po. slavnica“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat
Za večje širke po prostorn.

Posamzne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179 in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Viktor Dolence v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Naši bratje Hrvatje.

Seje v hrvatskem saboru so bile, kakor smo po vsih časopisih brali, kaj živahne in pomenljive in dobro je, da je triletna doba zborovanja tem poslancem pretekla. Malo let je, odkar je poprejšna opozicija prišla na krmilo in že je večina teh mož opešala in je tako se nazaj pomikala, da ji je Vučetič Rauhovec pri pretresovanji Mankančevega predloga, katerega je zavrgla, rekel: „Vi ste pred tremi leti bili na stališčih, na katerem vidimo Dr. Mankanca, sedaj pa ste tam, kjer sem jaz in zato glasujem z Vami za odsek predlog.“

Po tem takem je Rauhovec večino pozdravil kot svoje kolege. Vendar pa je ta večina precej v začetku deželi veliko dobro pridobila saj s tem, da je vseučilišče otvorila, da je red in poštenje vpeljala v javne urade; zatoraj se ne more primerjati s Rauhovo stranko, kateri je bil denar malik in prazna, smešna fraza morala, domoljubje, pravo sploh poštenje. Hrvatskemu narodu in tačasni opozicijski stranki je velika zasluga, da so deželo znobili takih katilinskih prikazni. Ali narodna stranka stopivši kot zmagavka na krmilo, morala je vedno poprejšno enerzijo kazati, zlasti proti Madjarom, ki so vladovale in narod železne volje, ki niso z Hrvatmi miru sklenili, ampak le premirje, ki tudi nočejo miru, dokler niso podjarmili vse narode na Ogrskem. Takim in enakim ljubeznivim bratom nasproti mora človek vedno paziti, strogo postopati in ne sme nikdar se vdati misleč na pregovor: principiis obsta, to je koj v začetku se brani. To je pa narodna stranka na krmilu opustila češ, da mora vkoreniniti svojo moč da ima rane naroda vsekane zaceliti in pred vsem administracijo zboljšati poprej, ko sme zobe pokazati v kaki potrebi. Vdajala se je, in prišla je do tega, da je morala važne službe podeliti nekdanjim Rauhovecem pa prezeti marsikatero krepko, vrliga, v javnih opravilih izurjenega ročoljuba, da so Madjari svoj jezik vsilili pri železnicah in v druge urade na Hrvatskem; da se nij še poklicala granica v sabor, da se ne more Hrvatska razvijati, kakor je treba itd.

To nij sicer nič novega in svet je večkrat že vidil.

da opešajo ali celo popustijo poprejšni oponenti lenača, potem, ko dobijo v roke vladno moč, in vzroki so razni.

Vsaka stranka ima namreč tudi moče, kateri so le častilakomni, ali denarja željni ali sploh sebičneži, in kateri te lastnosti skrbno skrivajo, dokler ne stopijo na čelo vlade. Drugi so bolj šebkoga značaja, zaupajoči možje, kateri se ustrašijo novih zadržkov, in vdavši se, tolažijo se s tem, da so vendar nekaj storili za občno dobro. Ti radi paktirajo misleči, da je to prava politična modrost. Zopet drugi so prav dobri bistri oponenti celó voditelji opozicije; toda vladajoči pokažejo, da nijnajo administrativnih talentov, da so le teoretiki. Nekateri je poprejšni dolgoletni boj utrudil in so kakor Francoz Gambeta pravi, možje pokoja potrebni, tedaj ne več za važna, težavna javna opravila.

Sploh pa zagleda opozicija stopivši na vladno krmilo mnogo zadržkov in mnogo reči, katerih poprej ni videla, ali katerih nij poprej zadosti pretehtala, posebno je to v konstitucionalnih monarhijah. Vladarjeva volja in drugi upljivi so mnogokrat bolj miredajni nego se misli. To je skušalo na Nemškem mnogo ministrov iz liberalne stranke, to so skušali med drugimi na Francoskem tako zvani doctrinaires, katerim oče je bil slavni Royer Collard in najimnetnejši praktični državnik François Guizot.

Ti so od leta 1815 do 1830 kot opozicija tirjali od Bourbonov, naj ustavo (charte) natanjko izpolnavajo in v njenem duhu vladajo. Bili so kaj zgovorni nekateri tudi domoljubni gospodje, in zares posrečilo se jim je. Revolucija julija meseca 1830 odpihne Bourbone, na prestol Francije stopi Louis Philippe Orleanski, pokliče poprejšno opozicijo v ministerstvo, narod pa jo izvoli v parlament, in Guizot je bil skoro vedno prvi minister. Toda Royer Collard kmalo opeša, Guizot in vsi drugi popustijo poprejšna načela in se vaajajo kraljevi volji po oportuniteti, da so le na krmilu ostali. Francoski narod gleda, jezi se nekaj let, naenkrat zapodi leta 1848 Orleansca in doktrinarije.

Tej stranki se zdi podobna, si parva magnis comparare licet, sodanja večina v saboru s svojim banom. Prav dobro je torej, da zborujejo hrvatski poslanci sa-

mo 3 leta, a ne, kakor pri nas, 6 let, ker bi bili sicer preveč opešali.

In prav je, da je bana in večino Dr. Mankanca tako hudo dregnil, saj je s tem tudi hrvatski narod zdramil, da bode pri novih volitvah nove moči volil v sabor, moče, ki so junaškega srca, kakorčnega je narod sam, in ki bodo skušali njega vzvišano nalogo izvrševati. Malega hrvatskega naroda naloga je pa zares krasna, slavna, in časi so ji ugodni.

Na Ogrskem so nemadjarški narodi že siti madjarškega gospodstva in prvaštva. Krotki Slovaki so s potrpežljivostjo pri kraju, saj so jim gospodarji vzeli, kar jim je bilo drago, ko lastno oko: gimnazije, matice in so že pri otvorenji vseučilišča v Zagrebu podajali bratovsko roko Hrvatom previdši, da sami ne dosežejo nič. Pogumni Srbi v vojvodini boreči se za svoj obstoj junaško, morajo do čistega prepričani biti, da sami ne priborijo nič, če manj pa pridobijo kaj drugi sem terteje raztreseni Slovani. Romani na Sedmograškem do dna srca razžaljeni so celó sklenili, da ne bodo volili v madjarški parlament, ker mislijo kakor Čehi, da manjšina nazoča slavi večino in ji pomaga do zdatnejše zmage, tega pa oni nočejo več delati. Hrvatje pa no bili že več časa v Pešti Madjarom ponižni pomagači ne pomislivši, da je vedno v veliki nevarnosti najmanjša njih pravica, dokler so drugi bratje in sodržavljani zatreči. Najnatanjenejša in najobširnejša pogodba s takimi nasprotniki ne pomaga, ne zavaruje nič, ker je takemu vladno željnemu hegemonu pogodba le papir. Kedor ne zna ali ne more svojih pravic vedno braniti kmalo jih zgubi. O samlje ni s tudi Hrvatje preslabi, tega so se vendar že morali do čistega presvedočiti.

Oni so pa izmed vseh naj bolj organizovani, naj tedaj poskusijo, kar še nijnso, naj skušajo po bratovsko zediniti vso opozicijo, katera bo z njimi na čelu kaj mogočni factor okraj Litave.

Gotovo ne bodo potem več Madjari kategorično tirjali in grozili, da se mora kak Mankančev predlog zatreči ter niti ban, niti sabor ne bosta več v madjarških kleščah. Temveč bo potem šele Hrvatom mogoče zdatno pomoči sebi pa drugim, Dalmatincem, Istrijanom pa nam Slovincem, ki smo prav za prav njih predstraža.

LISTEK.

Brat surosuknar i romarica

(Poleg Volka Bürger-ja)

J k samostanu romala
Je romarica zala.
Ze zvončič glasen zabinglja,
K njej surosuknar pristoplja
Pol bos brez obuvala.

Pozdravi: hvaljen Jezu Krist!
„Na vekomaj“ on reče.
I ves se strese kokor list!
Ko jej v obraz pogleda čist,
Srce mu zatrepeče.

I romarica besedi
Natihoma v plahoti:
Častiljivi! povejte mi,
Al se moj ljubček ne mudi
Tu v kloštarskej samoti?

Kak bože detešče! poznal
Jaz ljubega bi trōga?—
Oh debel skut mu je do tal,
Bel konop dvakrat ga obdal
Ki vodi ga do boga.

Vilinske, divno je rasti
Nadzemskega obličja,
I zlatih, kodravih lasi
Podnebnomodričnih oči
Vse polnih lepotičja.

Oh, draga duša! davno uže
Oh-nj je, groba žrtev,
Po njem travičice šumé,
Pomnika kamni ga tišče,
Zagreben, v grobi, mrtev.

Neviš, kjer zimzelen objel
Je okno cele male?
Tam bival, plakal, koprnel,
Po krivnji ljubice zvenel
Kak rožice je zale.

Mladončev šest, oj zalih res,
V molitvi, žalovanji
Do groba je prineslo les,
I mogo solz je palo vmes
Zdihov pri pokopanji.

Gorje! ti smrti plen, gorje!
I v grobu že mrtvilo!
Le strij nestalno se srcé
I v kamen trd da strdiš se
Pretrdo ne bi bilo.

Potрпи, božji moj otrok,
Ne tarnaj, temuč moli,
Zastonji stok, sreča razpok!
Ne jokaj se! očes obok
Stisnijo srčne boli.

O preč, častiljivi, je preč!
Nesojaj mojih boli.
Saj on le meni bil je všeč,
Tak ne živi, ne ljubi več
Nobeden zdaj okoli.

Naj plakam v eno mer za-to
Tarnaje v vednej togi,
Dok kalno ne zaspi okó,
Dok jezik ne veli hlepno:
Končano v milem bogi!

Potрпи božji moj otrok,
Zakaj bi se solzila?
Ne rose moč, ne dežja tok
Ne spravi vele rože v sok,
Na veke je vsahnila.

Saj kakor lastovka drči
Naprej od nas veselje.
Zakaj nas žalost tak teži,
Ki kakor Mora nas mori?
Popusti prazne želje.

Nikar, častiljivi, nikar,
Daj plakati mi vedno;
Da za-nj prestala vse sem kar,
Kak zna trpeti ženska stvar,
Še nij zadosti vredno.

Ne bo več videlo oko
Nikjer ga? joj? nikoli?
Moj bog! zakrit je v groba tmo,
Travičice po njem rasto,
Sneži, deži na-nj doli.

Kje vedre, plave ste oči?
Kje lica ljubeznjiva?
Kje ustni ve, kje kodri vi
Oh v temnem grobi vse trohni
I stiska mene zviava.

Ako niso Slovanov na Ogrskem še sodaj zmocirile take krivice, sramota in škoda; nihče jim ne more več pomagati. Tedaj brate Hrvat, ojači se, gani se, slava te kliče.

Dopisi.

Iz goriške okolice 21. jun. V 23. listu „Soče“ je priobčil „proseški kvartet“ dopis, v katerem opisuje, kako slabo je na Goriškem se slovenskim narodnim petjem tam, kjer nij domoljubnih učiteljev, ki bi za zboljšanje petja kaj storili, hvale, da se je ustanovilo primorsko pevsko društvo „Slavec“, ker to more te nedostanke odpraviti, a pridbuje zajedno tudi željo, da bi vel udje, ali če baš vsi ne, vsaj večina, pristopili tudi k Ljubljanski „Glasbeni matici“, ker to edino bi znalo še zboljšati tužni položaj, v katerem se to prekorsno društvo nahaja.

Mislil sem, da bode kedo p. n. odbornikov „Slavca“ na ta dopis odgovoril, a ker se to nij zgodilo, dovolite gospod urednik, glede tega, da tukaj nekaj svojih osebnih mislij priobčim.

Istina je, da je narodno petje na Primorskem še na jako nizki stopinji, posebno v krajih, kjer nij domoljubnih, muzikalčno izobraženih učiteljev, ker učitelj, naj si bo še tako izgleden narodnjak, za narodno petje ipak nič ne more storiti, če nema za to dovoljne zmožnosti. Učitelju, ki hoče na deželi fante podučevati vhranem petji, nij zadosta da je dober pevec, ampak njemu je neobhodno potreba, da zna dobro na glasovir svirati.

Zalibog, da imamo na Primorskem učiteljev, kateri bi vse prej znali, kakor muziko. Posebno pa je uže nekaj let tega, kar iz izobraževališča goriškega premalo učiteljev izide ki, bi bili glasbe toliko zmožni, da bi mogli na deželi vbrano petje skrbno gojiti. Kedor je uže pred vstopom v preparandijo muziko znal, to se ve, da zna tudi pozneje kot učitelj, a kedor se je stoprv na izobraževališči začel muzike učiti, gotovo ne zna če nij poseben talent dovršivši svoje studije toliko muzike, kolikor bi mu bilo znati, da doseže svoj namen. Nikakor ne mislim stem reči, da učitelj muzike na izobraževališči goriškem nij izvrsten, saj kedo ne ve, da je gosp. H. . . . strokovnjak v muziki, da mu ga skoro nij tako z lahka para? Vzrok tiči tedaj kje drugeje in meni se zdi, da je vsemu temu krivo edino le to, ker je na izobraževališči goriškem za ta jako korisni poduk prepričilo ur odmenjenih in da šolski svet temu ne obrača posebne skrbi; dalje tudi en sam instrument nikakor ne more zadostovati. Želeti bi bilo, da bi v tem obziru goriško izob. posnemalo ljubljansko, kjer je ta poduk veliko uspešnji, kar nij čuda, ker imajo tam — čez sem prav podučeni — za to več instrumentov.

A če uže do sedaj iz učiteljšča v Gorici nijso izhajali učitelji muzikalčno toliko izobraženi, da bi mogli na deželi petje vrediti, toliko menje bodo sedaj, ko na preparandiji orglan je nij več obligaten predmet, ampak (čujte!) — gosli!*) Sicer o tem predmetu ne bomo več

dalje pretresavali, naj storè ta sposobnejši muzici, kakor sem jaz. Nikakor se pa ne smè od družabnikov prim. dr. „Slavca“ zahtevati, da bi se upisali v „Glasb. matico“. Nikedo namreč, posebno priprosti kmet, ne ljubi prevelikih stroškov in meni se tudi zdi, da bi se p. n. družstvenikom „Slavca“ nikakor ne ljubilo na dve strani letnine plačevati.**) Jaz sicer priznavam, kako velekorisno društvo je „Glasb. matica“, škoda le, da je — po mojih mislih — pristranska ter javlja le kompozicije svojih ljudi. — Če pa kak Primorec ali Štajerec pošlje kako strokovnjako delo, rekò, da je sicer „izvrstno“, pa nezloženo po „stavljenih pogojih“, da le njihova velja.

Zaradi tega pa je nujno treba društva na Primorskem, katero bi ne storilo le kaj za zboljšanje petja po deželi, ampak bi tudi kompozicije javljalo, kompozicije primorskih skladateljev; (in tako društvo hoče biti „Slavec“)***) kajti treba je, da tudi mi Primorci pokažemo, da nijmo baš takò le za — nič, kakor morda nekteri od nas sodijo, ampak, da imamo tudi na Primorskem skladateljev, ki mogo več kakor le eden ali dva takta pravilno napisati! —****)

Kakor slišim pristopilo je uže nekaj prav odličnih Primorcev kot častni udje h „Slavcu“, čegar pravila so se poslala v potrjenje. Ko dojdejo nazaj, se bo menda stvar uže razglasila v slov. goriških listih in potem bo treba, da upljivni in domoljubni učitelji in duhovniki med ljudstvom na to delajo, da pridobi društvo kolikor je le mogoče veliko družabnikov, da bo društveno delovanje zamoglo biti uspešno in da tudi mi Primorci bomo zamogli s ponosom navdušeno zapeti:

Povzdignemo krepke glase
Domovini v slavo!

Iz Trsta 21. junija 1875. (Izv. dop.) (Mest na seja dne 11. junija.) Vse prošnje in zahteve, katere je doslej podalo društvo „Edinost“ mestnemu našemu starešinstvu, bile so odbite, kar je tako lahko, treba je le prestopiti na dnevni red. Naj bo potreba še tako očita, resnica in pravica še tako jasna, kodar koli gre za slovenko narodnost v tržaški okolici, povsod se vede starešinstvo tako, kakor bi stalo polu milijona do brade

gen, erwähne ich kaum, d. h. meines Bedünkens der Gebrauch von kleinen und grossen Harmonium oder bescheidenen Orgeln (mit Pedal) besonders in den Seminaren zweckdienlich wäre.

Enako se izrazujejo tudi drugi veliki muzikarji, posebno nemški; n. vemo torej kak moment je bil merodajen, da se je ministerstvo odločilo za violino; morda ima ustavoverna politika tudi pri instrumentih kako važno rolo. Uredn.

** V tem obziru se z Vami ne vjemamo. Matico naj podpi- rajo saj vsi učitelji, duhovni in drugi inteligentni Slovenci, kateri lahko prebavijo mali letni strošek. — Če nij matica dozdej popol noma korektno postopala in če nij dozdej tako napredovala, kakor bi bilo želiti, je temu tudi dosti kriva naša mlačnost. Glasbena matica je prepotrebna, to mora vsak priznati; zatorej pa jo moramo podpirati in s poštno kritiko na to delati, da bo sčasoma to postala, kar mi od nje pričakujemo. Ured.

*** Enacega društva trebalo bi tudi Štajercem. Pis.

**** Po našem mnenju, naj ostane „Slavec“ pevsko društvo, v katerem se bodo gotovo tudi gojile skladbe primorskih skladateljev; pa ne izključljivo, ker enostranost in partikularizem znači „starega Kranjca“ pa, „primorskega domačina“, dve gobi, ki ste strupeni in škodujeta ubogi Sloveniji. —

Sicer pa želimo, da se odbor glasbene matice ozira na te pri- tožbe. Ured.

oboroženih Vandalov pred mestom. Slovenski jezik, če se o njem le besedica sproži, ne daje jim ni miru ni pokoja, boje se ga hujše, nego rimski otroci Hanibala pred vrati.

To se je posebno pokazalo v burnej seji dne 11. junija. Prišla je ta dan na dnevni red resolucija političnega društva „Edinost“, katera je zahtevala, naj mestni magistrat z slovensko okolico v uredskih rečeh občuje v slovenskem jeziku. Resolucija je bila krepko ter ostro, vendar dostojno i nerazžalji vo pisana, predstavljena pa v laški jezik — nalašè ali ne, tega ne moremo preiskavati — nekako surovo, i ne v duhu slovenskega izvirnika. Taka prestava je dala povod govorniku, g. baronu Paskotiniju, ki slovenskega izvirnika nij poznal da jo je imenoval neparlamentarno, vendar pa je ta gospod priznal opravičenost resolucije, ker je nasvetoval, naj se izroči delegaciji ali posebnemu odboru, v pretres da v enej prihodnji seji o njej poroča. Gosp. Burgstaller se zлага z nasvetom gosp. bar. Paskotinija, obžaluje pa, ker tudi slov. izvirnika nij poznal, da resolucija nij spodobno sestavljena. On sicer naglašà, da mora biti uredski jezik laški, priznava vendar, da je po- rebno slovenskej okolici pozive, postave itd. v slovenski jezik prestavljati, ker so ga hodili kmetje vpraševati, kaj ta ali una laška beseda pomenja. Gosp. dr. Lozarju, kakor učenemu in veleizbraženemu možu, dozdevalo se je, da resolucija nij vestno prevedena, kar je tudi javno izrekel. Tudi on je podpiral Paskotinijev nasvet in poudarjal, da je slovensko uradovanje okolici potrebno in v korist vseh občini, ako nej pravične želje spolnuje ter mir i slogo mej občinarji vtrjuje. Gosp. Nabregoj je zagovarjal resolucijo, kazal potrebo slovenskega uradovanja, sklicaval se na pravico, postave i naravo.

To so bili zagovorniki enej najvažnejih i najsvetejših pravic, za katere se v devetnajstem stoletji, v tako imenovanej dobi izobraženosti in omiko moran boriti v lastnej občini in z možmi, katere so občinarji izvolili zato, da skrbè za njih prid in pospešujejo njihovo blagost!

Zdaj stopijo v vrsto nasprotniki. — to v tacih rečeh drugače ne more biti — tržaški Demosten, gosp. Hermet, sarkastični smeh se mu ziblje na ustih, vesela zadovoljnost mu švigne iz majhnih črnih očij, vidi se mu da je zmage gotov. Ker se resolucije jednatih dokazov ne more dotakniti, začne grajati njeno obliko, kakor bi šlo za povoje, ne pa za dete. Vemo, da je bila oblika voda na Hermetov malin, prav to smo hoteli, i prav zato smo resolucijo tako oblekli, da smo nekoliko pomešali tam, ker nam se je potreba zdela; viharji so včasih koristni, ker čistijo zrak. Od grajane oblike preskoči naš Demosten na Dunaj in v Gradec, lejte, kliče nam tam je tudi več narodnostij, rabjo pa le en uraden jezik! Priznajte vendar to resnico ter bodite zadovoljni z laškim jezikom! Gosp. Demosten je morebiti mislil, da smo res tako proketo zabiti, da nas taka sofistika — ker v so- sistiki je on kos — popolnem pobije. Gradec i Dunaj ste nemški mesti, nemški ljudje so tam tujei; a tržaška okolica je slovenska zemlja, neslovenski ljudje so pa njej tujei! to naj si vtisno v spomin gréave buče. Še en važen razlog ima naš gosp. Demosten, on pravi, da Slovenci ne umejejo slovenskega jezika. Poznamo to staro „kvanto“, izmišljeno od naših sovražnikov i pristavljamo samo to, da le ošabne i puhle glave trdijo kaj facega, kar same ne umejejo. Po teh argumentih nasvetuje naš Demosten, naj se prestopi na dnevni red, kateri predlog je večina v zboru pozneje tudi sprejela.

Še je govorilo nekoliko Hermetovih trabantov zoper resolucijo, a vse to ni vredno, da bi pero močili v črnilo; omenjamo samo, da je gosp. Wittmann, kateri se je večkrat za Slovence poganjal, ta dan prestopil v sovražni tabor. Naslanjal se je tudi on na to, da se v Gradcu i na Dunaji uraduje samo v enem jeziku ter s tem izpodbijal resolucijo. Rekel je, da bi nastal pravi Babilon, ako bi se člen 19 državnih osnovnih postav, katere so sicer pravične, prenatanko spolnoval. Prašamo samo, ali je Babilon tam, kder se pravično dela i postave spolnujejo, ne pa tam, kder se to ne godi?

Zdaj je dal prvosednik Hermetov predlog na glasovanje, ki je bil, kakor smo uže omenili, spejet z 32 mej 39 glasovi.

Ali stem nij bila ta stvar še rešena. Še se je govorilo na obeh straneh, vzlasi se je gosp. dr. Lozar prav možato vedel, brezozirno grajal krivičnike ter jim nago resnico v oči metal; Ali resnica oči kolje nastal je hrup v zboru i na galerijah ter zborovanje, katero je dve uri trajalo, končal.

Tako je pala pravična naša zahteva za zdaj, a ne za vselej; še nam sije solnce, nijmo še mrtvaški grobi; resnica i pravica je naše orožje, neustrašeni se bomo s tem borili trdno prepričani da je naša zmaga gotova. Še je Bog pravičen, njegova šiba ne prizanesa zatiralcem človeških pravic.

Iz Dunsja, 21. junija. (Izv. dop.) Ali bode naša armada s Kruppovimi ali z Uchatijevimi topovi streljala, to je bilo prasanje, katero so naši vojaški učenjaki dolgo časa preresetovali in odločili so se naposled za Uchatijeve, ker te lahko češke tovarne zlivajo in s tem je tudi domači obrtniji pomagano. Krupp pa menda hoče protestovati proti tej naredbi, ker on edini ima vsled pogodbe privilegij za topove v Avstriji. Uchatijev sistem je tedaj sprejet, a praša se le, koliko časa

Ne grizi se takò hudò,
Kdo moških ne poznade?
Dihiti jim mrzlo i gorkò
Iz enih prsij: slo, trpkò
Jim h kratu se podade.

Kdo ve, blagosti tvojeje vkljub
Bi znalo ga žaleti.
Le mlado kri bil fant je ljub,
I mlado kri je temnih gub,
Ko vreme v jarem leti.

Nikar, častitljivi! nikar
Besede te več djati
Moj ljubček, ohint, bil slepar,
On bil je mil i ljuba stvar
I čist ko žolti zlati.

Oh, krije ga li grob da vem
V podzemja temnej kleti,
Domovju svòmu se oddem
I s palico romarsko grem
Naprej po belem sveti.

Na groba grem pa prej obvoč
Poklekni žalovita,
Naj mojih prsij britki stok,
Naj mojih oče grenki jok
Tam travo zelenita.

Da, otrok božji, okrepča
Te pokoj, noter hodi!
Ne čuješ kako piš vihra,
Nevihita strašna že divja
Po ihtavej prirodi.

Nikar, nikar, častljivi brat!
Nikar me ne muditi.
Naj ima dež se na-me gnat',
I celi svet če more sprat'
Dolga mu nij mi izmiti.

Ajd! ljubica! nikar naprej
Tu, simkaj jo zasukaj!
V obličje ljuba mi poglej,
Brat surosuknjak znan ti nej?
Tvoj ljubček, jaz sem tukaj.

V goreči ljubavi zdvijan,
Sem vzel ta oblačila;
I skoraj že bi v samostan
Zivenje polno srčnih ran
Prisega zagrādila.

Pa, hvala bogu, skušnje rok
Nij polno še pretekel,
Pa, če resničen je tvoj stok,
I hočeš seči v roko z rok,
Obleko to bi slekel.

Težav je konec, bogu čast!
Oživi up potrti!
Na srce pojdi, srca slast,
Nobena naju več oblast
Ne loči kakor smrti.

Bogdan Lukavč.

se bode obdržal? Menda ne dolgo, kajti strokovnjaški listi uže sedaj poročajo o neki še boljši zmesi, kakor je Uchatijeva. Avstrija bode sopet nekoliko potrosila in čez leto dnij bode mo sopet tam, kder smo sedaj, namreč pri dražih poskusih. Vsaj nam je znano, kako so se mnogobrojni sistemi pušk sprejemali in zavračali, in baš tako z monturo. Liferant Skene je obogatel, ljudski žepi so se pa spraznili.

Velika nesreča se je tukaj te dni pripetila. V sredi mesta podirajo veliko poslopje; bilo je uže skoro vse odneseno, le klet še ne. Tedaj se vsuje slabo podprti zid na delavce in dvoje popolnoma ugonobi, dvoje pa smrtno rani, tako da nij upanja, da bi okrevala. Večera je bil slovesen pogreb mrtvih. Cesar sam je plačal iz privatne blagajnice vse stroške za nesrečneže. — Samomori so pri nas kaj navadnega, za to nas nič več ne vznemirjajo, akoprav so tako gosti, kakor nikedar popreje. Te dni sta se zopet zavdala ljubček in ljubica. Ker nista mogla dobiti poštenega strupa, namencala sta si žveplenih klinčkov in to z vodo popila. Umrli sicer še nista, a ne bo dolgo, ko bode ta na onem svetu združena, kar so jima njeni starši zabranjevali. Če ljubček ozdravi, — kar pa nij verjetno, — bode imel še sitnosti pri sodniji, ker je ljubico otroval zoper njeno voljo. Pri tem koraku nista bila edina — skupna smrt bi tedaj tu re bila tako poetična, kakor pri družih ljubčih srcih v tacem slučaju.

Kedor je dunajsko razstavo obiskal, se gotovo spominja na neizmerno draginjo, ki je tedaj vladala po dunajskih restavracijah in kavanah. Misliti je bilo, da bo to le toliko časa trajalo, dokler bode razstava odprta. A temu nij tako. Od tistega časa se nij živež nič znižal, mariveč še zvišal. To pa ne velja toliko pri prodajalcih na debelo, nego le pri onih, ki na drobno kupčujejo; pri teh je geslo: vse à la hausse, a nič à la baisse. In dunajsko ljudstvo k temu nič ne remonstruje, nego trpi in molči, in kedor ne more prenašati, hodi v ljudsko kuhinjo, kder je živež vendar še po ceni. Na tukajšno borso hodi človeče, ki sliši na navadno ime „Majer-ja“ in ki si je v časih pred borsnim polumom neizmernega denarja pribarantalo s tem, da je z ložami in sedeži v glediščih kupčevalo; — k temu možičku pride tujec, ter ga prosi, naj mu proda ložo za Verdiev „requiem.“ Možiček se nasmehlja in reče: „Lože za gledišče nijmam nobene, a če hočete sedež za ljudsko kuhinjo, s tom Vam lahko postrežem.“ Se non è Verdi è Trovatore. Res, od povsod se slišijo samo jeremijade, le Verdi ima srečo. Tri predstave njegovoga requiema donesle so glediščni blagajnici 22 tisoč gold. Dunajska gledišča uže dolgo nijso imele tako obilne zetve. Tudi pri operi „Aida“ je vse natlačeno, v kljub veliki vročini in v kljub slabim časom: Vidi se, da ima Dunaj vendar še nekoliko denarja, a da ga potrosi le tedaj, kedar se to izplača. In take umetnosti nij Dunaj uže dolgo užival, kakor sedaj.

Prešli teden so napravili tukajšnji slovanski visokošolci skupen komers. Udeležila se ga je prav lepa množica in kar je bilo do sedaj nenavadno, tudi Poljaki. Ti poslednji so se do sedaj vsake take prilike ogibali in živeli so tako kakor bi ne bili Slovani. Kaj je letos spreobrnilo, Vam ne znam povedati. O komersu samem mi je teško pisati, ker hvaliti nijmam ničesar, grajati me nij pa volja. O tacih prilikah je bilo navadno slišati lepo petje in kaka dobra deklamacija, a letos nij bilo vsega tega nič. Posamesna društva so se hotela nekoliko pokazati, a nijedno se nij obneslo. Pri vrčku piva so se slovanski pevci nekedar bolje obnesli, kakor sedaj slovanski z javno predstavo. Mogoče, da bodo drugi slovanski listi ta komers zopet hvalili, a to vem, da se ga mnogi Slovenci nič posebno ne spominjajo in da jim je edini Kolarer, uže od Preširnovih besede znan, ugajal s sviranjem na harmonij. Tudi pri tem komersu se je pokazalo, da kakor so Slovani bogati v neprebavljivih frazah o vzajemnosti, bratovstvu i.t.d., baš tako revni v pravi umetelnosti. Kot kuriozum naj bode še omenjeno, da je bilo isti večer samo šest e. k. komisarjev navzočnih.

Istega mnenja, katerega je Vaš dopisnik iz Gorice v zadnji Soči gledé novega lista v Trstu, je tudi večina tukajšnih Slovencev. Gotovi smo si, da, če pojde „Soča“ v Trst, se od tam nikdar več v Gorico ne vrne. Različni poskusi iz prešlih let so nam živ dokaz, da kakor se hitro nekaterih navdušenje prejme, baš tako hitro se sopet ohladi in popolnoma omrzne. Primorci imajo preveč južne krvi, in če je kde vztrajnosti, hladnokrvnostni treba, treba je je pri novinarstvu in posebno pri slovenskem. Kolikokrat bi ne bili Vi, gospod urednik, uže „Sočo“ čez plot zaloputnili, ako bi Vam manjkal „aequus animus“! A naših svetov Vam nij treba, storite, kar Vam je drago, in gotovi smo, da ste jo dobro pogodili.

Naš deželni glavar, grof Coronini, je bil te dni na Dunaji; poklonil se je cesarju, ker ga je oslavil z redom železne krone druge vrste. Goričani, Slovenci in Italijani, mu ga menda prav srčno privoščijo. Tacih mož ima presneto malo goriška dežela.

Politični pregled.

V Gorici 23. junija.

Najvažnejša vest je ta, da bode naš cesar šel v Chomutov na Česko pozdravit ruskega cara, ko

se bode vračal iz Emsa v Varšavo. Da ruski car potuje domov skoz Avstrijo, to nij ravno brez pomena; vidi se iz tega, da je prijaznost mej Avstrijo in Rusijo velika. Če se pa pomisli, da sedajno reinisterstvo nij in ne more biti posebno prijazno ruskemu medvedu, v katerega se nekateri ustavoverski brakči v enomer zaganjajo, po tem je treba soditi, da se marsikaj godi za dvornimi kulisami in preko glav ministrov. Na veliko prijaznost z Rusijo da sklepiti tudi obisk našega nadvojvoda Albrehta pri ruskem caru v Jugenheimu in posebno prijateljsko, da intimno občevanje mej obojema. Res sicer, da je nadvojvoda Albreht obiskal tudi nemškega cesarja v Emsu in da ga bode tudi naš cesar šel pozdraviti kesneje v Ischl; vendar pa to še nij dokaz, da je zveza mej tremi cesarji tako trdna, kakor trdijo ustavoverni listi; mariveč je mogoče, da se v kljub vsemu oficijelnemu oporekanju, vendar sklopi zveza, katere smo zadnjič omenili in katera bi bila v prvi vrsti obrnjena proti Nemški. Kedor sodi po čisto naravnih in človeških vtisih, ta mora spoznati, da dinastični in narodni interesi vežejo Rusijo, Avstrijo in Francijo skupaj proti nemški predobro poznani ropateljnosti. Kakor smo pa uže večkrat rekli, se po sestankih in snidbah kronanih glav ne da sklepiti na politiko, to nas mnoge skušnjo uče.

Zdaj le toliko vemo, da vse velevlasti strašno oboruzujejo in da to ne pomeni večni mir, ampak brže vojsko, katero zamorejo diplomati še kaj časa zavlačevati, a odstranite ne. Mej kardinalom Rauscherjem in ministrom Stremajerjem je nekda tako veliko prijateljstvo, da hočeta oba skup v Avstriji osnovati „katoliško državno stranko“ in, ne kakor Bismark po protestantovsko, v Avstriji po izvrstno katoliško zatirati katoliškega Slovana.

V Brnu je napravilo čez 10000 delalcev „strike“, to je vstavili so delo, ker jim fabrikanti nijso hoteli zboljšati plač. — Mej delalci skoro vse Evrope je zdaj neka zveza, ki vtegne sčasoma nevarna postati sedajnemu socialnemu življenju.

Na Ogrskem in Hrvatskem se uže pridno pripravljajo na nove volitve, katere začnejo uže s 1. julijem.

Sicer nič posebnega v notranji politiki, kakor navadno v tem letnem času, katerega politikarji imenujejo čas kislih kumar.

Na inostranskem je k večem zaznamovati, da so hoteli v Parizu Francoski klerikalci napraviti veliko demonstracijo proti republiki, ko so posvetili te dni neko cerkev, pa da jim je vse spodletelo, ker se je ljudstvo jako passivno držalo. — V Francoski narodni skupčini je zdaj na dnevnem redu važna postava ob urejenji javnih oblastij. Sliši se, da pred l. 1876 ne bo mogoče to čudno skupčino razpediti. — Oni dan je ta skupčina sprejela postavo, vsled katere smejo tudi privatne družbe osnovati univerze in druge visoke šole; s to postavo, katere je sama na sebi jako svobodna, so posebno zadovoljni klerikalci, ki se nadejajo po njej zopet pridobiti ves upliv na odgojo.

Na Grškem še zmerom vre; nekda je hotel kralj popustiti Grke; a reč se je zopet poravnala.

Iz Španije zopet bog zna h kolikrat uže poroča alfonzističen brzovjav, da s Karlisti tepeni. Sedaj se pravi, da se nameravajo Karlisti v fortu Miravet udati ter so uže dogovorov prosili.

Razne vesti.

(Imenovanje.) Cesar je imenoval g. Janeza Kumarja, župnika jezuitske fare in gosp. dr. Alojzija Zorna, ravnatelja goriškega seminarija častna kanonika metropolitanskega kapitlja goriškega.

(Namestnik baron Pino) potuje zdaj po goriški deželi. — Te dni je bil na Furlanskem; denes pa je odšel na Tominsko, kder ga bodo posebno slovesno sprejeli. — Na Tominskem ga bode nekda spremljal tudi dr. Pajer, kot zastopnik dežele.

(Pomilostenje) Cesar je pomilostil 10 kazencev v gradiščanski kaznilnici, ker jim je odpustil nadaljno kazen. Vsi kaznenci so doma iz Farre pri Gradišči.

(Ogenj.) V torek zjutraj ob 8 uri gorelo je na Baronišču v enem hlevu gosp. grofice Lanthieri. — Zgorelo je seno na štali, živino pa so rešili. Ob 9 1/2 je

prišla na mesto goriška požarna straža in je hitro pogasila ogenj; škoda je za 2000 gld., kateri so zgubljeni, ker hlev nij bil zavarovan. Ogenj je nastal po ne previdnosti hlapca.

(Iz Mirne se nam piše) 21. junija. — Naša čitalnica napravila nam je preteklo nedeljo krasno zabavo. Vreme je bilo jako vgodno, i tako smo se zamogli radovati pod milim nebom. Vsled tega pa udeležilo se je obilo ljudstva, da še nikoli tako. Udeležil se je tudi gosp. župan i vsi občinski svetovalci, kar je posebno hvalevredno. Vidili smo tudi več odlične gospode iz Gorice in družih krajev.

Beseda je začela z briško narodno bando, katere je svirala razne komade iz slovanskih napevov. Na to je nastopil g. Pavletič, ki je v kratkem na tehtnem govoru priporočal čitalnico, ker po teh se širi omika med ljudstvom, ter pospešuje napredek; sicer se bode vedno ptujec Nemec in Lah med nami šopiril ter nam vka-zovati hotel. —

8. točka peograma je bila deklamacija: „Pod oknom“. Izvršila je to nalogo na občno zadovoljnost, za narod skoz in skoz vneta krasotič. Poldina Hausner. Drugo deklamacijo: „Nezadovoljnež“ je imel g. Golja. Stori nam je veliko smeha, saj on je uže znani naš domači humorist.

Igro: „To sem bil jaz“ so naši diletantje neprickovano dobro izpeljali. Barbo je igrala gospodična Katica Golja, — ter jo tako ljubosumno, resno in naravno predstavljala, kakor bi človek pravo baburo pred seboj imel. Isto tako so igrali Lena in Polonica. Polonica je igrala imenovana gosp. Hausnerjeva, ki je prvokrat na dramatični oder stopila, a izpeljala je svojo rolo tako simpatično — ljubeznivo v sladki slovensčini, kakor bi res zaljubljena bila. Tudi Peter, posebno pa Marko je bil svoji nalogi kos. Petje je vodil g. Vodopivec, kateri se je veliko trudil ne samo s petjem, ampak tudi z igro, okinčanjem itd. Nadjam se, da nam v prihodnje ne odreče svoje zdatne pomoči.

Prečital se je potem g. Dv. Lavričev telegram, ki je bil sprejet s posebno navdušenostjo in živio-klici. Glasilo se tako le: Mirenski čitalnici, presrečni pozdrav! Radujem se, da ste se zdravnili. Ziviti Mirenci! Le nevtudljivost pomagaj! Vaš daljni družtenik Lavrič.

Konečno smo se s plesom radovali do ranega jutra. Žalibog, da smo zapazili tu in tam tudi nekoliko surovosti posebno se je odlikoval g. mirenski poštni uradnik, rodom Lah, ki niti slov. jezika ne razume. Menil se je moj: „Corpo dell' o....a“ ni uže pomagaj, a spakel se je — polnega sladke kaplice so ga morali siloma od besede odstraniti. Odboru mirenske čitalnice bi svetoval, da se naravnost pri c. kr. poštni direkciji pritoži. —

Da se v kratkem vidimo!

(Izlet v Postojno.) V nedeljo 27. t. m. bo poseben izlet v Postojnsko jamo iz Dunaja, Ljubljane in Trsta. — Kedor še nij videl te imenitne jame, vidi jo lahko zdaj s prav malim stroškom, iz Ljubljane stane na pr. voznina le 2 gld. 80 z ustopnino v jamo vred.

(Mestno starešinstvo goriško) je v zadnji seji sklenilo, da vzame časno do Ritterja v Stražičah 10.000 vedrov vode iz Soče vsak dan; s tem bo vendar pomagalo velikemu pomanjkanju vode v Gorici. — Goričani se sicer branijo Soče; a na vse zadnje jo bodo morali še piti, če tudi časno.

(Zadnji kmetijski poduk) v Kviškem je bil sopet prav močno obiskan in gosp. Kuralt je nekda prav izvrstno predaval. — Prav je, da so se tudi Brici začeli zanimati za napredek. Sploh se na slovenski strani ljudje več zanimajo za kmetijski poduk, kakor pa na italijanski, kajti v italijanskih listih smo čitali grenke pritožbe, da se celo furlanski veliki posestniki in njih oskrbniki ne brigajo za kmetijske govore, da jim celo nasprotujejo ter pravijo, da ne potrebujejo družega, nego solnce, dežja in gnoja, in da obstoji v tem vsa kmetijska učenost. — Slovenci, ne posnemati jih!

(Iz Trsta se piše Narodu.) V Trstu se pripeti vsake vrste škandalček. V četrtek večer kar hipoma hrup nastane po ulicah starega mesta, kjer je židovski okraj in klici: „doli s chignoni, doli z žimo so se razlegeli, mej tem so pa pobalini ženskam z glav trgali cele senene kupe kupljenih las in nadete 3 glave. Tu se je razneslo tudi po družih delih mesta: trgali so cele kupe razne žime z ženskih glav in bog zna kake reči vse ker Tržačanke nosijo glave visoke in gorate kakor sneni vozovi. Policija je bila kmalu pri rokah ter napravljala mir in zaprla 15 ljutih sovražnikov ženskih ponarejenih kit ali šinjonov. Gospodične in gospe so mnogo precej drugi dan obložile svojo zares budalasto priklado raz glav ter se sedaj redko kje vidi zopet ostuden chignon na glavi. Nekaterim so tudi popet ostuden vlak obleke, katero so vlačile za soboj po novej šegi. To se razumeje, da to nij prav, da se kaj takega godi. Čudno je torej, da je večina ljudij za to, da se ostudni a dragi babji „lišp“ odpravi in nijsem nikogar slišal, ki bi bil šinjone zagovarjal. Gospe in hčere uradnikov in drugih takih malih ljudij si omišljuje le po novej modi obleke, se šopirijo z dražimi frizurami in krojač pogostoma neplačane račune pri naša, dolg raste in tožbe tečejo in to vse zaradi takih „žensk.“

Včeraj v petek nij bilo skoraj nič ženskega spola videti pri javnej gobji, kakor so bile po navadi; bale so se za svoje grebene na glavi. Ubožice!

Govor Riharda Dolenca pri obč. zboru pol. društva „Soča“ pri Rebku dne 23. maja.

(Konec.)

Marsikdo mej častitimi poslušalci me bode vtegnil zavrniti, da reč pretiram, da tako silno vendar ostali nismo. O da bi le prav imeli, ampak prav nujmajo, kajti kaj hočete večjega zaostanja v trtoreji, če je popolna resnica, da meji 100 našimi trtoreji najdemo komaj enega, kateri ima pravi pojem o pripravi kovič, bilf, o pravilni zasaditvi ite. Ta izjava se bode, vem da, marsikomu kaj čudna, skoro razaljiva zdelala, ali prosim, ne zamerite mi, kajti resnično je tako; pri tej trditvi ostanom in z menoj vred, trditi more to vsak, kdor je v trtoreji resnično temeljito podučen in ne le samouk, ali posnemovalc stare navade. Ako se pa uže v pomnožitvi trte, to je se zasajanjem prav in umno ne ravna, kaj mora pa še le z drugim delom biti, z uzgojo, režnjo trte i.t.d.? gotovo še veliko slabše. Da, gola resnica je tudi to, da nekterih kaj važnih del, tako rekoč poglavitnejših del, pri trtoreji v naših krajih še nahajamo ne; tako na primer mandanja in skrajševanja poganjkov, o katerem prav zdaj „Kmetovalc“ piše.

Vidite, častiti poslušalci, da smo v trtoreji resnično še daleč za družimi deželami. Pa kako bi tudi ne bili, ker se še nobeden nij potrudil v ptuje, na visoki stopinji stoječe vinorejske dežele nalašč iz tega namena potovati, da bi videl, kako tam ravna, da bi pa potem vse, ali pa vsaj nekoliko tistega, kar je videl tudi doma posnemal. Kako bi ne bil, potem, ko še tisti, kateri so slučajno—na primer vsled vojaščine—v druge napredovalne vinorejske dežele prišli, čisto nič tistega, kar so videli, ne posnemajo, marveč še zaničujejo, češ da je domač način pravi, oni druge dežele pa napaden, nič vreden? Pozabiti tudi ne smemo, da smo Slovenci, kar se tiče dobrih podučnih kmetijskih knjig, časnikov, še kaj revni, pa da še te, katere imamo, naši kmetje le malo čitajo, še manj pa v njih zapopadene nauke izpolnjujejo. Da! v čitanju knjig, časnikov vlada pri nas žalibog velika nemarnost, kakoršna le malo kje pri družih narodih nahajamo.

Kako neizrečeno nizko še v kletarstvu čepimo, mi ni treba še le posebno dokazovati. Kaj vendar hočete lepšega dokaza, kakor je ta, da mej sto našimi vinorejci komaj kaki trije vedó in verjamejo, da se nahaja v moštu tudi voda?—Bog obvaruj kaj takega nekaterim nepriprostim, ampak uže boljšim posestnikom reči! No, še lepši dokaz našega nizkega čepenja v kletarstvu je gotovo še ta, da naša vina še stanovitna niso, ampak skaženj, podvržena. Glejte, v tem obziru odlikujemo se še naj bolj od trtorejcev bližnjih in bolj oddaljenih vinorejskih dežel, kajti povsod, rečem povsod, se dandenes uže pridelujejo stanovitna vina, še celo v takih krajih, kjer so pred leti še manj stanovitna pridelovali, kakor pa pri nas.

Vzamimo Furlanijo, kedaj je ona stanovitna vina pridelovala? Nikdar. Dandenes naj gre eden ali drugi v Gorico k „trem kronam“, praša naj po rizlingu iz Rusiča, Monestera, Villanove itd. in dobil bode boteljko izvrstne, tri, štiri leta stare kapljice (ne „pikolita“, kateri se dandanašnji po fabrikah izdeluje in svojo nekdanjo vrednost od dné do dné bolj izgublja), za katero bode pa 60 do 80 krajcarjev plačati moral. Poglejmo v Dalmacijo. Pred malo leti se je našemu brači, vrlému Dalmatincu še celi svet rogal češ, da spravlja svoje le po zimi užitno vino v mehe; ali pojdimó danes v Šplet (Spalato), Šebenik, na Braco, in našli bomo tam, vlikanske zavode, kateri z milijoni kapitala dalmatinska vina kupujejo ter jih skora izključljivo za pomorstvo prodajajo; za ladijo mora pa gotovo le stanovitna kaplja vstreči. Poglejmo dalje v Istro, sploh poglejmo kamor hočemo; povsod okoli, in okoli sebe najdemo, da se je napredek v kletarstvu uže lepo razvil, pri nas pa še kaliti ni pričel; povsod napredujejo; le mi ostajamo pri „stari navadi.“

Kakor čestiti gospodje poslušalci iz vsega tega lahko zagrabite in ne samo razvidite, je popolnoma opravičena trditev, da moramo, če hočemo napredovati, resnično, pri črki „a“ začeti. To storiti moramo pa z energijo, resnobo skupno, združeno močjo, kajti le v družbi je moč. Vse posamezne skušnje, na primer z kako novo sorto trte, katerih eden ali drugi nekoliko posadi, češ: jih bodem skušal, kako se bodo obnašale, itd. so nečimerne, nič pomenljive. Prvo in poglavitno sredstvo skupnega napredka je gotovo—šola, ljudska šola, kajti človek, kateri dandanes brati in pisati ne zna, je za napredek toliko, kolikor zgubljen; on ostane le slepo delajoča mašina. Ljudska šola je podlaga vsemu dejanju in nehanju napredujočega človečanstva, v našem slučaju, z ozirom na vinorejski napredek je pa še posebej kaj važna in neobhodna podlaga druga, nam kakor zrak potrebna, to je strokovnjaška kmetijska šola, kakoršna so—se hvala bogu tudi v naših deželah ustanov-

ljati pričele. V Gorici imamo uže šesto leto občno kmetijsko šolo, na Slapu še le drugo, strogo vino- in sadjerejsko. Glejte te šole bi imele prav za prav središča napredku biti, iz katerega bi se po celi deželi enakomerno razival, kakor so to po družih deželah. Te šole bi morale silo močno obiskane biti, vsak mladenič, kateri ima očetovo gospodarstvo prevzeti, bi moral, pred ko to stori, eno ali drugo kmetijsko strokovnjaško šolo dovršiti, sploh kmetijsko prebivalstvo bi se moralo za te šole pred vsem drugim močno zanimati, močno brigati, ne pa skoro čisto nič, kakor je to žalibog pri nas.

V družih deželah se kmetovalci kmetijskim šolam nasproti vse drugače védejo, oni se ustanovitve šole veselijo in jo tudi močno podpirajo. Poglejte, v Klosterneburgu ustanovljala se je vino- in sadjerejska šola, in koj se je dosti najboljših vinorejskih okrajev našlo, ki so za šolo štipendije ustanovili, ki so pa tudi pridno in hvaležno svoje mladenčce vanjo pošiljali pričeli. V Mariboru ustanovila se je tudi vino- in sadjerejska šola in tudi tam je kmetijsko prebivalstvo ustanovitev, z veseljem pozdravljalo, jo z ustanovitvijo štipendij tudi podpiralo in to kmetijsko prebivalstvo je skora izključljivo slovensko. O kako vse drugače se pri nas ravna. Ustanovitve kmetijskih šol, najdejo ravno mej kmetovalci največji nasprotnike, ravno oni so tisti, kateri večinoma pravijo: „nas ne bode nobeden škric kmetovati učil, nam ni treba šole.“ Da bi se pri nas okraj, srenje našle, katere bi našim kmetijskim šolam štipendije ustanovljale, o tem ni duha ne sluha. Vsemu temu podobno je se vé, da tudi obiskovanje naših kmetijskih šol; namesto, da bi se obilo, preobilo število učencev oglasilo, kakor je to po kmetijskih šolah družih dežel slučajno, še na naših dveh na goriški, kakor tudi slapenski se za obstoječe deželne štipendije zadostno prosilcev prostovoljno ne oglašuje; marveč morajo se štipendije še le ponujati, skoro vsiljevati. No, to je gotovo dovolj žalostno, da! tudi sramoto, in ako se v tem obziru razmere ne predrugačijo, napredek v vinoreji se pri nas ne more vdomačiti in naše kmetijstvo mora iti rakom zvižgati.

Zakaj bi srenje, kakor je Rihenberg, Dornberg, itd. vsako vsaj po eno štipendijo bodi si za goriško ali pa slapensko šolo ne ustanovile, kaj je taki srenji 120 f.—toliko znesejo štipendije šole na Slapu, z katero je učenec razun z obleko in učili z vsem preskrbljen—na leto plačati? Gotovo izginljivo malo; za napredek bi pa s tem malim uže dosti storjenega in tudi doseženega bilo, kajti vsako drugo leto, došel bi srenji tako rekoč nov apostelj napredka, kateri bi sam svojo posestvo izgledno gleštal, tako da bi si sosrenjčani nad njim lahko izgled jemali, kateri bi pa tudi uka, napredka željnim z dobrim svetom na roko šel, kateri bi še posebno v kletarstvu mračnjaskemu, umazanemu večji del tudi slepaskemu uplivanju tako zvanih mešetarjev, pravih pančerjev enkrat pravične meje postavil. Vsako drugo leto dojde naj srenji en izšolan vinorejec, in v desetih letih jih bode že pet, v dvajsetih deset, ti bodo pa gotovo v dvajsetih letih srenji do večjega napredka, dosledno tudi večjega blagostanja pripomogli, kakor vsi trtorejci od očeta Noeta do denes.

Napredku v trtoreji, kletarstvu vsluževali bi tudi kaj močno, ako bi hotele mnoge naše srenje dornberško srenjo posnemati, ter si vinorejsko društvo napravile, kakoršne Dornberžani uže 3 leta imajo. Vinorejska društva pripoznavam torej za drugo, kaj mogočno sredstvo skupnega napredovanja v vinoreji, in da je to v resnici, spričuje nam ravno dornberško društvo, katero je pred kratkim razložbo vin osnovalo, pri kateri priloznosti so strokovnjaki prve vrste, kakor gospod vodja goriške kmetijske šole, gospod Dr. Moná, posebno pa dvorni svetovalec Dr. Lorenz z veseljem priznali, da so vrli Dornberžani v malih letih z njih društvom v napredku velikanski korak storili. Glejte čestiti poslušalci! to je častno, in jaz se čutim prijetno primoranega, Vas povabiti, da Dornberžanom z menoj vred slava! živio! vskliknete (vsi navzr ži zaupijejo „Slava! in Živio!“)

Vinorejska društva naj bi se v bodočnosti pri nas bolj udomačila, to je moja gorka želja, da! jaz bi bil prav za prav bolj za to, da bi se za celo Vipavo in celo slovensko Primorsko eno samo vinorejsko društvo ustvarilo, katero bi po posameznih srenjah svoje podružnice imelo. To je pa moje osobito mnenje, katerega nočem nobenemu usiljevati, pa tudi ne dalje razpravljati.

Na tretje sredstvo, s katerim bi se vtegnilo pri nas za skupni napredek posebno trtoreje kaj dosti storiti, spomnil me je č. gospod Dr. Rojic z njegovo denašnjo razpravo, za naše kraje kaj važnega uprašanja: razdelitev srenjskih zemljišč. Gospod Dr. Rojic nategnil je namreč tako zvané srenjske vinograde, srenjske sadne vrte, kakoršne na Českem itd. nahajamo, kakoršnih pa pri nas nimamo. Glejte! pri tej priliki, spomnil sem se izvrstne misli Vam vsem gotovo dobro znane gospoda Lična iz Rihemberga.

Ko sem se namreč pred tremi leti z njim o razdelitvi srenjskih zemljišč razgovarjal, rekel mi je, da bi bilo kaj dobro, če bi se vsa zemljišča ne razdelila, ampak če bi se kak vinogradu posebno ugodni kos zemljišča za srenjo obdržal ter na srenjske stroške—na raboto—pod nadzorstvom izvedenega trtorejca izgledno v vinograd spremenil ter potem, na srenjske stroške tudi izgledno uzdrževal. To misel smatram, kakor sem

rekel, za izvrstno in želeti si moram le in z menoj želeti si mora tudi vsak za napredek uneti gospodar, da bi se v večih krajih tudi oživotvorila, kar se ravno zdaj, ko se imajo srenjska zemljišča razdeliti, z dobro voljo in vstrajno resnobo tudi kaj lahko zgodi.

Toliko naj zadostuje za danes o napredovanju naše vinoreje, o kateremu bi se dalo še dosti dosti govoriti, ako bi to čas dopuščal. Udati se hočem prijetni nadi, da ni vse, kar sem rekel, na skalnata tla padlo, marveč, da bode v marsikakem za napredek vnetem poslušalcu že pred hranjeno malo zrnice kaliti pričelo, iz katerega utegne v malih letih lep napredek vzrasti. Živio napredek!

(Občinstvo za-ovoljno kliče „Živio!“)

Poslanica.*)

Iz Senožeč se naz piše 19. t. m.—Komaj so je obrasla gomila znanega rodoljuba zgodaj umerlega Fr. Medena, i uže smo danes pokopali družega brata Janeza Medena, občinskega svetovaleca, šolskega zastopnika in pooblaščenca gozdne razdelitve. — Ranjki jo imel stopry 26 let, a moško in vsestransko pravično obnašanje mu je pridobilo toliko zaupanja, v senožeški občini, da so ga radi v javne zastope volili, kajti prepričani so bili, da je bil vedno na pravem mestu. Z njim je zgubil narod iskrenega Slovenca; naša čitalnica pa marljivega i delavnega uda. Bodi mu zemljica lahka!

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko ne za zadržaj.

(Umrlj so:) 18. t. m. Fioravante J. v 3. letu za angino. Princezinja Arenberg Karolina v 74. letu za sušico. — 22. t. m. Grusovin Antonia v 2. letu za angino. Milaz Lepre v 4. mesecu za božjastjo.

ZAHVALA.

Vsem tistim, ki so prišli od blizo in daleč iz tržaške okolice, zgornjega in dolnjega Krasa, da so skazali mojemo ranjcemu očetu vrlému narodnjaku

Janezu Miliču,

nadžupanu, udu cenilne komissije i. t. d., kateri je po štiriletni bolezni 18. t. m. v Gospodu zaspal, zadujo čast, spremljevaje, ga v obilnem številu na mirodvor, se iskreno zahvaljuje žalujoči sin.

Repnič 19. junija 1875.

Janez Milič.

Goriška čitalnica

potrebuje restavaterja in čuvaja. Kdor želi oboje sprejeti, naj se pri podpisanem odboru ustmeno ali pismeno do konca julija oglasi, kateri mu bode daljne, jako ugodne pogoje naznanil.

V goriški Čitalnici 21. junija 1875.

Čitalnični Odbor.

Pod garancijo, popolnega stanovitnega uspeha.

Gotovo pomoč

vseh še tako težavnih slučajih brez injekcij in živega srebra ali joda dodelijo tako zvani imenitai

PREPARATES MINERALES

v zvezi z Gelantine-Matico,

in sicer doza I. pri sifilitičnih boleznih, zastaralem toku, štrikturah, izpahnjeh in ranah na nosu v ustih in vratu. Cena f. 5. a. v.

Doza II. pri moški slabosti (Impotenz) posebno kot nasledek onanije, epileptičnih napadih, sušici hrtaunca i.t.d. Cena f. 10.—a. v.

Konečno doza III pri ženskih boleznih, belem toku, zaostajanjem čiščenja, nerodovitnosti zlatenci, primankanju krvi, slabosti telesni in duševni i.t.d. Cena f. 5.—a. v.

Omenjeni leki, katerih raba je prav lahka dobé se nepokvarjeni po

Speditions - Comtoir für Export - Artikel

Berlin, C., Breite Strasse 12.

Posiljatev in dopisovanje natanjeno in tajno. Pri naročbi naj se blagovoljno popiše bo lezen Povzetja Avstrijo niso dopuščena.

Pod garancijo, popolnega stanovitnega uspeha.